

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Klemen Mesarec

Orodja elektronske politične participacije v lokalnem okolju

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Klemen Mesarec

Mentor: red. prof. dr. Miro Haček

Orodja elektronske politične participacije v lokalnem okolju

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se red. prof. dr. Miru Hačku za znanje, pomoč in strokovne usmeritve tako za čas mojega študija kot pri pisanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi svoji družini, puncu in prijateljem, vsem tistim, ki so med časom študija tako ali drugače stali ob moji strani.

Orodja elektronske politične participacije v lokalnem okolju

21. stoletje, stoletje komunikacijsko-informacijskih tehnologij. Razvoj interneta je vplival tudi na razvoj demokracije in politične participacije kot njenega sestavnega dela. Zato je spremljanje razvoja e-demokracije, e-participacije in e-orodij bistvenega pomena. Vidik, ki je velikokrat zapostavljen, je razvoj e-orodij v lokalnem političnem okolju, ki je ljudem tudi najbližje. To diplomsko delo proučuje razvitost orodij e-demokracije v občinah in poskuša odgovoriti na nekatera vprašanja v povezavi z njihovim razvojem. Zaradi rednega razvoja komunikacijsko-informacijskih tehnologij so nenehne analize bistvenega pomena, saj je ravno zaradi hitrega razvoja tovrstnih tehnologij težko spremljati njihovo uporabo. Primeri tako slovenskih vstaj kot arabske pomladi pa kažejo, da se lahko nezadovoljstvo, ki se izkazuje preko komunikacijsko-informacijskih tehnologij, hitro prelije v družbeno realnost. Pomembnost tega diplomskega dela izhaja iz dejstva, da ugotavlja, v kolikšni meri lokalne skupnosti kot institucije skrbijo za stik s svojimi občani in v kolikšni meri imajo občine sploh razvita e-orodja za dvosmerni pretok informacij.

Ključne besede: občina, lokalna demokracija, e-demokracija, politična participacija, e-participacija.

Electronic tools of political participation in the local environment

The 21st century, the century of information and communications technology. The development of the Internet has influenced the development of democracy and political participation as its component. Therefore, it is essential to monitor the development of e-democracy, e-participation and e-tools. An often discriminated aspect is the development of e-tools in the local political environment, which is closest to the people. This thesis examines the development of tools of e-democracy in municipalities and attempts to answer some questions in relation to their development. Due to the fast development of information and communications technologies, the analysis is of crucial importance, since it can be difficult to keep an overview of their use. Examples such as the Slovenian uprisings or the Arab Spring show that the discontent appearing on information and communications technologies can quickly transfer into social reality. The importance of this diploma thesis derives from the fact that it observes the extent to which local communities and institutions provide for the contact with its citizens, and notes the extent to which municipalities have developed e-tools for the two-way information flow.

Keywords: municipality, local democracy, e-democracy, political participation, e-participation.

Kazalo vsebine

1	UVOD	9
2	OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	11
3	METODOLOŠKO-RAZISKOVALNI OKVIR	12
3.1	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	12
3.2	TEZA.....	12
3.3	HIPOTEZA	12
3.4	METODE IN TEHNIKE.....	13
4	OSNOVNI POJMI IN TEORETIČNA IZHODIŠČA	14
4.1	OBČINA.....	14
4.1.1	OBČINE V SLOVENIJI.....	15
4.1.2	SESTAVA OBČIN	16
4.1.2.1	OBČINSKI SVET	16
4.1.2.2	ŽUPAN.....	17
4.1.2.3	NADZORNI ODBOR.....	18
4.2	DEMOKRACIJA	18
4.2.1	E-DEMOKRACIJA	19
4.3	POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	20
4.3.1	KONVENCIONALNA IN NEKONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA	20
4.3.1.1	KONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	21
4.3.1.1	NEKONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	21
4.3.2	ELEKTRONSKA POLITIČNA PARTICIPACIJA	22
4.3.3	POLITIČNA PARTICIPACIJA V LOKALNEM OKOLJU	23
4.3.4	ORODJA E-DEMOKRACIJE V LOKALNEM OKOLJU	26
5	ANALIZA.....	27
5.1	ELEMENTI ANALIZE ORODIJ E-POLITIČNE PARTICIPACIJE.....	27
5.1.1	OBČINE	27
5.1.2	ORODJA ELEKTRONSKE POLITIČNE PARTICIPACIJE.....	29
5.2	ANALIZA	32

5.2.1 ANALIZA RAZVITOSTI ORODIJ E-POLITIČNE PARTICIPACIJE.....	32
5.2.3 REZULTATI ANALIZE	44
5.2.3.1 VELIKOST OBČIN	44
5.2.3.2 VIR INFORMACIJ	45
5.2.3.3 SOCIALNO OMREŽJE.....	45
5.2.3.4 E-DOSTOP.....	46
5.2.3.5 SKUPNA RAZVITOST ORODIJ	47
5.3. INTERPRETACIJA REZULTATOV ANALIZE.....	48
5.4 UGOTOVITVE	49
6 ZAKLJUČEK	51
7 LITERATURA	53

KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV

Tabela 4.1: Ali nam lahko zaupate, ali ste že kdaj sodelovali pri odločanju v vaši občini na katerega od spodaj navedenih načinov?	25
Tabela 5.1: Klasifikacija velikosti občin.....	28
Tabela 5.2: Klasifikacija razvitosti spletnih strani	30
Tabela 5.3: Klasifikacija razvitosti uporabe socialnega omrežja	31
Tabela 5.4: Klasifikacija razvitosti e-dostopa	32
Tabela 5.5: Številčne označbe klasifikacij	32
Tabela 5.6: Občina Bistrica ob Sotli	33
Tabela 5.7: Občina Braslovče	33
Tabela 5.8: Mestna občina Celje	33
Tabela 5.9: Občina Dobje.....	34
Tabela 5.10: Občina Dobrna	34
Tabela 5.11: Občina Gornji Grad	34
Tabela 5.12: Občina Kozje.....	35
Tabela 5.13: Občina Laško.....	35
Tabela 5.14: Občina Ljubno.....	35
Tabela 5.15: Občina Luče	36
Tabela 5.16: Občina Mozirje.....	36
Tabela 5.17: Občina Nazarje.....	36
Tabela 5.18: Občina Podčetrtek	37
Tabela 5.19: Občina Polzela.....	37
Tabela 5.20: Občina Prebold.....	37
Tabela 5.21: Občina Radeče.....	38
Tabela 5.22: Občina Rečica ob Savinji	38
Tabela 5.23: Občina Rogaška Slatina	38
Tabela 5.24: Občina Rogatec	39
Tabela 5.25: Občina Slovenske Konjice	39
Tabela 5.26: Občina Solčava.....	39
Tabela 5.27: Občina Šentjur.....	40
Tabela 5.28: Občina Šmarje pri Jelšah.....	40

Tabela 5.29: Občina Šmartno pri Paki	40
Tabela 5.30: Občina Šoštanj.....	41
Tabela 5.31: Občina Štore	41
Tabela 5.32: Občina Tabor.....	41
Tabela 5.33: Mestna občina Velenje	42
Tabela 5.34: Občina Vitanje.....	42
Tabela 5.35: Občina Vojnik	42
Tabela 5.36: Občina Vranksko.....	43
Tabela 5.37: Občina Zreče	43
Tabela 5.38: Občina Žalec	43
Tabela 5.39: Analiza velikosti občin.....	44
Tabela 5.40: Razvitost spletnih strani	45
Tabela 5.41: Razvitost uporabe socialnih omrežij	46
Tabela 5.42: Razvitost uporabe e-dostopa	46
Tabela 5.43: Povprečna vrednost seštevka razvitosti e-orodij	47
Grafikon 5.1: Povprečna vrednost seštevka ocene razvitosti e-orodji	49

1 UVOD

V zadnjih 25 letih je v svetu prišlo do večjih sprememb, ki jih je prinesel pojav svetovnega spleta. Prišlo je do sprememb v ekonomiji, družbenih odnosih, raziskovanju in navsezadnje tudi v politični participaciji. Internet je odprl poti do novih oblik političnega participiranja za osebe, ki jih politična participacija prej ni zanimala (Hindman 2009, 1–5).

Komunikacijsko-informacijska tehnologija je postala normalni del življenja. Njen vpliv na socialne in politične odnose postaja vedno večji. V skladu z njo se je razvil tudi pojem e-demokracije. Pri tem se je seveda začelo raziskovanje, kakšne so zakonitosti e-demokracije, kaj ta prinaša in kakšen je njen vpliv na demokracijo samo. Hkrati s pojavom e-demokracije se je začelo govoriti tudi e-participaciji in e-orodjih. Začela so se pojavljati vprašanja glede e-demokracije na lokalni ravni in tudi prve raziskave (Lukšič 2005, 229–232).

Spremljanje razvoja lokalne demokracije je še posebej pomembno, saj je, kot ugotavljajo Brezovšek in ostali (2008, 165), »lokalna demokracija v svojem bistvu mnogo bližje ljudem kot državna organizacija; zadeve lokalne samouprave so ljudem tudi mnogo bolj razumljive kot odločanje o državnih zadevah«.

Kot ugotavlja Lukšič (2005, 239), je bilo v Sloveniji premalo pozornosti posvečene uvajanju orodij e-demokracije kot tudi njenim posledicam.

Že v času študija sta mi pojav e-demokracije in njen vpliv na politiko v vseh pomenih predstavljala raziskovalni izziv. Zato sem se tudi odločil, da tej tematiki posvetim svojo diplomsko nalogo. Prenos družbenih in političnih odnosov na svetovni splet te odnose hkrati spreminja in utrjuje. Dostop do informacij še nikoli ni bil tako preprost. Razdalje med ljudmi na socialnih omrežjih še nikoli niso bile tako majhne in hkrati tako velike. Razmah ekstremizma, ki se organizira na svetovnem spletu, še nikoli ni bil tako zastrašujoč.

Demonstracije v Sloveniji, ki smo jim bili priča decembra 2012, so se prelile s socialnih omrežij v realnost in tako pokazale, kakšno moč ima samoorganiziranje državljanov. Pri tem se seveda izpostavlja raziskovalni subjekt: kako država kot institucija sledi spremembam v razvoju komunikacijsko-informacijske tehnologije in kako temu sledijo občine kot oblike institucionaliziranosti lokalnih skupnosti.

Namen moje diplomske naloge je tako raziskovanje razvitosti orodij e-demokracije v lokalnih skupnostih. Pomembnost tovrstnega raziskovanja izhaja iz že prej omenjene zapostavljenosti raziskovanja tega dela politične participacije. Cilj, ki tega izhaja, je ugotovitev trenutnega stanja, ki danes vlada v slovenskih občinah.

Moje diplomsko delo bo sestavljeno iz več sklopov. V uvodu bodo predstavljena lastna izhodišča za raziskovanje in namen ter cilj diplomskega dela, nadaljeval pa bom z opredelitvijo in aktualizacijo raziskovane problematike. Tretji del diplomske naloge se bo nanašal na vzpostavitev teze, hipoteze ter predstavitev metod in tehnik, uporabljenih v nadaljevanju. Četrty segment diplomskega dela bo služil teoretičnim izhodiščem in pregledu do sedaj opravljenih raziskav. Peti del bo predstavljala sama raziskava z interpretacijo in preverjanjem hipoteze. Zadnji del diplomskega dela bo predstavljal zaključek, v katerem bodo predstavljene ugotovitve.

2 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

»Medtem ko se je raziskovanje selektivnosti participacije ukvarjalo predvsem z njenimi najbolj konvencionalnimi oblikami, pa so raziskovalci v sedemdesetih letih začeli opazovati hitro rast novih in nekonvencionalnih oblik politične participacije« (Della Porta 2003, 69).

Po letu 1995 se je začela komercializacija novega množičnega medija: interneta. Z množično uporabo interneta so se pojavile tudi nove oblike politične participacije, ki še nekaj let pred tem tehnično sploh niso bile izvedljive. Nove oblike združevanja oseb so tako rekrutirale predtem politično neaktivne posameznike. Lažji pretok informacij je omogočil boljšo informiranost oseb o politiki in političnem dogajanju (Hindman 2009, 1).

Nov zamah političnega organiziranja je internetna skupnost dobila s pojavom forumov in kasneje z razširitvijo socialnih omrežij.

Socialno omrežje Facebook ima tako že več kot 1,2 milijarde uporabnikov (Telekom 2014). Williams in Gulati tako ugotavljata, da je to omrežje imelo že leta 2006 vpliv na rezultat kongresnih volitev (Williams in Gulati 2007, 14–15).

Politična participacija, ki poteka preko interneta, oz. internetna politična participacija se tako ne razvija samo z družbo, temveč tudi z razvojem novih tehnologij in je kot taka podvržena neprestanih spremembam.

Glede na načelo subsidiarnosti Evropske unije in razvoj internetne politične participacije se za relevanten raziskovalni pojav kaže uporaba internetne politične participacije v lokalnem političnem okolju.

Cilj moje diplomske naloge je tako raziskati institucionalno organiziranost lokalnega političnega okolja in internetne politične participacije kot dvosmerne komunikacije. V raziskovalnem delu svojega diplomskega dela pa se bom osredotočil na razvitost orodij internetne politične participacije, njihovo uporabo ter njeno korelacijo z velikostjo in proračunom občine.

3 METODOLOŠKO-RAZISKOVALNI OKVIR

Glede na cilje svojega diplomskega dela bom v tem poglavju razvil svoja raziskovalna vprašanja, teze in hipoteze ter opisal metode in tehnike, ki bodo pripeljale do ustreznih raziskovalnih rezultatov.

3.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Iz zastavljenih ciljev svojega diplomskega dela so porajajo naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšna je razvitost orodij internetne politične participacije na ravni občin kot lokalnega političnega okolja?
- Katera so orodja internetne politične participacije?
- Kako meriti razvitost orodij internetne politične participacije?
- V kolikšni meri občine razvijajo orodja internetne politične participacije?
- V kakšni korelaciji je razvitost orodij internetne politične participacije z velikostjo in tipom občine (mestna/nemestna)?

3.2 TEZA

Merjenje razvitosti orodij internetne politične participacije je mogoče z oblikovano lestvico na podlagi vnaprej določenih kriterijev.

3.3 HIPOTEZA

Moja hipoteza bo hipoteza z izkustveno vsebino, kar pomeni, da je »veljavnost sporočila v njih vezana na eksistenco določenih pojavov v resničnosti, to pa pomeni, da je njihova vsebina omejena glede na prostor in čas« (Toš in Hafner-Fink 1997, 67).

H1: Občine, ki spadajo v skupino občin z večjim številom prebivalcev, imajo bolj razvita orodja internetne politične participacije.

3.4 METODE IN TEHNIKE

V svojem diplomskem delu bom uporabil naslednje metode in tehnike (Kustec Lipicer 2009, 134–146):

Deskriptivna metoda:

Z deskriptivno metodo bom analiziral predvsem sekundarne vire, s katerimi bom pojasnil osnovne pojme, ki jih bom raziskoval v svojem diplomskem delu. To so lokalna demokracija, lokalna samouprava, občina, naloge občin, politična participacija in internetna politična participacija. Deskriptivna metoda bo uporabljena predvsem v prvem delu diplomske naloge, ki bo teoretično naravnana.

Študija primera:

Metoda študije primera bo uporabljena na posameznih občinah, kjer bom preučeval razvitost orodij internetne politične participacije. Posamezne ugotovitve bom lahko nato razvrstil v posamezne range in tako izdelal ordinalno lestvico.

Pomemben del študije primera bo predvsem analiza primarnih virov, kot so dokumenti občin, spletne strani občin, socialna omrežja, forumi in druga potencialna orodja internetne politične participacije.

4 OSNOVNI POJMI IN TEORETIČNA IZHODIŠČA

Pred ugotovitvijo dejanskega stanja v slovenskih občinah glede razvitosti orodij elektronske politične participacije bom definiral posamezne pojme, razumevanje katerih je nujno za nadaljnjo analizo. Ti pojmi so: občina, sestava občine, politična participacija, politična participacija v lokalnem okolju in elektronska politična participacija. Prav tako bom pregledal gradivo, dokumente in raziskave, ki se dotikajo mojega predmeta preučevanja.

4.1 OBČINA

»Občina je temeljna lokalna samoupravna skupnost« (Šmidovnik 94, 14). Glede na Šmidovnika imajo občine tri značilne sestavine, in sicer:

1. Občina je glavni oziroma najpomembnejši tip lokalne samouprave.
2. Občina se je izoblikovala na podlagi naravne zgodovinsko nastale lokalne skupnosti.
3. Občina ima položaj samoupravnosti, kot ga določa zakonodaja posamezne države.

Tudi Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljevanju: ZLS) definira občine kot »temeljne samoupravne lokalne skupnosti«.

Občine so se razvile iz srednjeveških mest, ki so z izboritvijo pravic dobile lastno samoupravo. Nastanek iz vaških samoupravnih skupnosti je bil redkejši. Občine so se v Evropi institucionalizirale šele v 19. stoletju. Nadaljnji razvoj občin je bil odvisen od posamezne države in njene tradicije. Tako je bilo za Francijo značilno veliko število občin, ki pa se je z reformami manjšalo. Tudi za celotno Evropo so značilne reforme zakonodaje, ki ureja občine tako funkcionalno kot teritorialno (Šmidovnik 94, 1–3).

4.1.1 OBČINE V SLOVENIJI

Haček (2005, 66) ugotavlja, da trenutna ureditev slovenskih občin izhaja iz dolgoletnih tradicij in izkušenj, ki so se nabirale že od srednjega veka. Občinska ureditev iz avstro-ogrškega časa se je ukoreninila do tolikšne mere, da se je ob večjih ali manjših spremembah ohranila do današnjih dni.

V Sloveniji trenutno ureditev občin ureja Zakon o lokalni samoupravi, ki je bil nazadnje spremenjen leta 2007.

ZLS določa, da se občina ustanovi z zakonom, ki določi tudi ozemlje, ime, sedež, število članov občinskega sveta in druge zadeve, ki se tičejo konstituiranja občine. Pred samo ustanovitvijo občine mora na njenem ozemlju potekati referendum, da se ugotovi volja prebivalcev.

Če občina zadostuje naslednjim potrebam, se šteje, da je sposobna zagotavljati potrebe in interese svojih prebivalcev:

- popolna osnovna šola;
- primarno zdravstveno varstvo občanov (zdravstveni dom ali zdravstvena postaja);
- komunalna opremljenost (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrba z električno energijo);
- poštne storitve;
- knjižnica (splošna ali šolska);
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti (ZLS 2007).

Zakon o lokalni samoupravi v 4., 16., 26., in 39. členu razlikuje med različnimi vrstami občin. To so mestna, nemestna, občina z romskim svetnikom, gorska občina, obmejna občina, narodnostno mešana občina in ekološko razvrednotena občina. Zakon priznava poseben status Ljubljani kot glavnemu mestu.

Za potrebe svojega diplomskega dela bom pri klasifikaciji občin uporabljal zgolj delitev na mestno in nemestno občino.

Za mestno občino Zakon o lokalni samoupravi postavlja naslednje pogoje: »Mesto lahko dobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od

tega najmanj polovico v terciarnih in kvartarnih dejavnostih, in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče svojega gravitacijskega območja.«

Trenutno je v Sloveniji 212 občin. Status ene (Ankaran) še vedno ni popolnoma urejen, tako da *de facto* lahko govorimo o 211 občinah.

Mestnih občin v Republiki Sloveniji je 11, in sicer: Ljubljana, Maribor, Velenje, Ptuj, Celje, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper, Murska Sobota in Slovenj Gradec. Vse ostale občine so nemestne (Statistični urad RS 2014).

4.1.2 SESTAVA OBČIN

Zakon o lokalni samoupravi v 28. členu navaja tri organe občin: občinski svet, župan in nadzorni odbor.

4.1.2.1 OBČINSKI SVET

Občinski svet je organ občine, ki je izvoljen vsaka 4 leta na neposrednih demokratičnih volitvah skupaj z županom (Kaučič in Grad 2003, 136).

»Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine.

V okviru svojih pristojnosti občinski svet:

- sprejema statut občine;
- sprejema odloke in druge občinske akte;
- sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;
- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
- nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;

- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni s tem zakonom drugače določeno;
- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;
- odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine« (Zakon o lokalni skupnosti 2007, 29. člen).

Občinski svet šteje od 7 do 45 članov (Zakon o lokalni samoupravi 2007, 38 člen), odvisno od velikosti občine. Svoje odločitve sprejema z navadno večino na seji, kjer je prisotna večina članov (Zakon o lokalni samoupravi, 35. člen).

Občinski svet je sestavljen iz voljenih predstavnikov, kar pomeni, da je predstavniški organ. »Predstavnštvo torej označuje oblast, ki je dana predstavnikom, da se istovetijo z narodom in da odločajo v njegovem imenu« (Della Porta 2003, 161).

4.1.2.2 ŽUPAN

Župana se izvoli na neposrednih volitvah vsake 4 leta. Zmaga kandidat, ki zbere več kot polovico vseh glasov, kar pomeni, da sta včasih za izvolitev potrebna dva kroga. Če kandidata, ki sta se uvrstila v drugi krog, prejmeta enako število glasov, se zmagovalca določi z žrebanjem (Zakon o lokalni samoupravi 2007, 15., 42. člen).

Župan ima v občini izvršilno in predlagateljsko funkcijo, občino tudi predstavlja in je v njej varuh zakonitosti.

Zakon o lokalni skupnosti (2007, 33. člen) njegove naloge definira tako: »Župan predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice glasovanja.

Župan predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun občine in zaključni račun proračuna, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta ter skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta.

Župan skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine.

Župan zadrži objavo splošnega akta občine, če meni, da je neustaven ali nezakonit, in predlaga občinskemu svetu, da o njem ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje. Če občinski svet vztraja pri svoji odločitvi, se splošni akt objavi,

župan pa lahko vloži pri ustavnem sodišču zahtevo za oceno njegove skladnosti z ustavo in zakonom.

Župan zadrži izvajanje odločitve občinskega sveta, če meni, da je nezakonita, ali je v nasprotju s statutom ali drugim splošnim aktom občine, in predlaga občinskemu svetu, da o njej ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje. Ob zadržanju izvajanja odločitve občinskega sveta župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost take odločitve. Če občinski svet ponovno sprejme enako odločitev, lahko župan začne postopek pri upravnem sodišču.

Če se odločitev občinskega sveta nanaša na zadevo, ki je z zakonom prenešana v opravljanje občini, župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost oziroma neprimernost take odločitve.«

4.1.2.3 NADZORNI ODBOR

Člane nadzornega odbora imenuje občinski svet v največ 45 dneh po svoji prvi seji (Zakon o lokalni skupnosti 2007, 32. člen).

Zakon o lokalni skupnosti (2007, 32. člen) določa, da je nadzorni odbor najvišji nadzorni organ javne porabe v občini. Njegove pristojnosti so:

- »opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine;
- nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev;
- nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev« (Zakon o lokalni skupnosti 2007, 32. člen).

4.2 DEMOKRACIJA

Beseda demokracija je grškega izvora in dobesedno pomeni vladavina ljudstva. Čeprav je beseda demokracija grškega izvora, pa model trenutne demokracije ni. Trenutni model demokracije temelji na ideji pravic posameznika, ki je bila Grkom tuja. Moderna demokracija je tako rezultat razvoja zadnjih dveh stoletij na zahodu (Brich 2007, 109).

Beseda 'demokracija' v modernem smislu se je razvila skozi 19. stoletje za opis predstavniške vlade, v kateri so bili predstavniki izvoljeni na volitvah, na kateri ima volilno pravico vsaj večina moških državljanov. Beseda demokracija se danes ne uporablja zgolj za sistem vladanja, temveč tudi za druge družbene odnose (Brich 2007, 110).

Slovar slovenskega knjižnega jezika definira demokracijo kot: »*politična ureditev z vladavino večine, ki varuje osebne in politične pravice vseh državljanov*«.

Della Porta (2007, 34) zapiše: »Demokracija je oblast iz ljudstva, oblast ljudstva in oblast za ljudstvo: izvira iz ljudstva, pripada ljudstvu in jo je treba uporabljati za ljudstvo. Moč vladajočih izvira torej iz ljudskega pooblastila.«

Nepogrešljiva prvina demokracije so volitve, za katere ni dovolj, da zgolj so, temveč morajo biti tekmovalne, poštene in ponavljajoče se. Zagotovilo demokracije po besedah Della Portove (2007, 35) so poštene in svobodne volitve ter institucije, ki jih oblikujejo izvoljeni. »... predstavniški sistem ne more obstajati brez občasnih volitev, katerih cilj je doseči, da bodo vladajoči v svojem razmerju do vladanih odgovorni (...). Politični sistem se uvršča med demokratične, kolikor poštena volilna dejanja zagotavljajo razumno stopnjo odzivanja vladajočih v njihovem razmerju z vladanimi« (Sartori v Della Porta 2007, 35).

4.2.1 E-DEMOKRACIJA

Lukšič (2005, 231) definira e-demokracijo kot »splet orodij za agregiranje mnenj občanov, ki so potem kot taki vključeni v komunikacijske in odločevalske procese v občinskih institucijah«.

Mossberger in ostali (2008, 1–9) govorijo tudi o pojavu digitalnega državljanstva v e-demokraciji. Po njihovem mnenju se politična participacija seli na internet. Posebej pa je ta selitev vidna pri skupinah, ki se v manjši meri odločajo za konvencionalno politično participacijo.

Po pisanju Hindmana (2009, 67–69) ter Mossbergerjeve in ostalih (2008, 9–17) ima e-demokracija nekaj omejitev. Vsi posebej izpostavljajo dostop do interneta in informacijsko pismenost. Da je torej posameznik vključen v politične procese na internetu, je tako nujno potrebno, da sploh lahko dostopa do spleta in da je zmožen sodelovati v dvosmernih

komunikacijskih kanalih. E-demokracija torej postavlja nekatere omejitve, kar pomeni, da v praksi ni dostopna vsem.

4.3 POLITIČNA PARTICIPACIJA

Birch definira participacijo kot dejavnost, v kateri sodelujemo z drugimi v nekem družbenem procesu, igri, športu ali skupnem podvigu ali prizadevanju. Politična participacija pa je participacija v procesu vladanja, v katerem znaten del državljanov (za razliko od javnih uslužbencev ali voljenih politikov) igra vlogo pri izbiranju političnih voditeljev ter oblikovanju in implementaciji javnih politik (Birch 2007, 144).

Milbrath je glede politične participacije razdelil državljane na gladiatorje, gledalce in otopele. Otopeli so državljani, ki jih politika sploh ne zanima. Teh naj bi bilo približno 30 %. Gledalcev, ki izkazujejo le najnižjo raven zanimanja, naj bi bilo 60 %. Gladiatorjev, ki naj bi bili v politiki pogosto dejavni, pa naj bi bilo zgolj 7 % (Della Porta 2007, 66).

Birch (2007, 145) za glavne oblike politične participacije našteva naslednje:

- udeležba na lokalnih ali nacionalnih volitvah;
- udeležba na referendumu;
- sodelovanje v kampanji za volitve;
- aktivno članstvo v politični stranki;
- aktivno članstvo v interesni skupini;
- sodelovanje v političnih demonstracijah, stavkah s političnim ciljem, zasedanju prostorov in podobnih aktivnostih, ki imajo cilj spremembo javne politike;
- različne oblike državljanske nepokorščine, kot je npr. zavrnitev plačila davkov;
- članstvo v vladnih svetovalnih odborih;
- članstvo v potrošniških svetih v javnih podjetjih;
- sodelovanje pri implementaciji javne politike kot uporabnik;
- različne oblike skupinskih aktivnosti v lokalni skupnosti.

4.3.1 KONVENCIONALNA IN NEKONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA

Danes lahko politično participacijo v grobem delimo na konvencionalno in nekonvencionalno (Della Porta 2007, 65).

4.3.1.1 KONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA

Raziskovalci so se sprva dolgo ukvarjali le s konvencionalno politično participacijo. Milbrath je v svoji raziskavi izpostavil nekaj drž, ki jih je tudi razvrstil glede na zahtevano zavzetost od najmanj zahtevne do najbolj zahtevne:

- izpostavljanje političnim izzivom;
- volitve;
- odpiranje politične razprave;
- prepričevanje drugega, naj voli na določen način;
- nošnja politične značke;
- stik s političnim funkcionarjem ali voditeljem;
- denarni prispevki določeni stranki ali kandidatu;
- udeležba na političnem zborovanju ali skupščini;
- posvečanje časa politični kampanji;
- vstop med aktivno članstvo politične stranke;
- udeležba na zborih, na katerih se sprejemajo politične odločitve;
- zbiranje denarja za politične namene;
- kandidiranje za voljeno funkcijo;
- prevzemanje političnih ali strankarskih funkcij (Della Porta 2007, 65).

4.3.1.1 NEKONVENCIONALNA POLITIČNA PARTICIPACIJA

V sedemdesetih letih pa so raziskovalci začeli opazati nove oblike politične participacije, katerim se do tedaj niso posvečali v tolikšni meri. Dalton (v Della Porta 2003, 69) našteva nove in nekonvencionalne (ali neposredne) oblike politične participacije:

- pisma bralcev;
- sodelovanje v bojkotu;
- samozmanjševanje davkov ali najemnin;
- zasedba poslopij;

- cestne zapore;
- podpisovanje peticij;
- sedeči protesti;
- udeležba v divjih stavkah;
- udeležba v mirnih sprevodih;
- povzročanje škode na gmotnih dobrinah;
- nasilje zoper ljudi.

Leta 1995 se je s komercializacijo novega masovnega medija, interneta, ki je mobiliziral prej politično neaktivne posameznike, začela pojavljati nova oblika politične participacije. Za ameriške predsedniške volitve leta 2004 tako ocenjujejo, da je internet zlomil medijski monopol televizije. Število virov informacij se je povečalo na nekaj tisoč, prav tako so se družbeni odnosi preselili na socialna omrežja. Rodila se je elektronska politična participacija (Hindman 2009, 4–8).

4.3.2 ELEKTRONSKA POLITIČNA PARTICIPACIJA

Rose in ostali (2007, 3) definirajo e-politično participacijo kot z »informativsko-komunikacijsko tehnologijo podprto participacijo v procesih, ki se dotikajo vladanja in vladovanja«.

E-politična participacija se je kot oblika politične participacije razvila kasneje kot ostale, saj je za njen razvoj pomembna tudi tehnološka komponenta. Za njeno uporabo sta namreč potrebna internet in njegova razširjenost med prebivalstvom (Chadwick 2012, 44–51).

Trechsel in ostali (2003, 10) tako pišejo, da e-demokracijo sestavljajo elektronske oblike komuniciranja, ki omogočajo in opolnomočijo državljane v njihovih prizadevanjih, da vladajoči/politični funkcionarji odgovarjajo za svoja dejanja v javni sferi.

Trechsel in ostali (2003, 10) opišejo tudi orodja elektronske politične participacije. Med njih sodijo:

- e-dostop;
- e-konzultacije;
- e-volitve;
- e-forumi.

Williams in Gulati (2007, 14–18) med orodja e-demokracije štejeta tudi socialna omrežja, kot so Facebook, Myspace, Twitter in Youtube. Williams in Gulati sicer raziskujeta socialna omrežja preko konvencionalne politične participacije. Trechsel pa opisuje uporabo e-orodij v konvencionalni in nekonvencionalni politični participaciji. Sama e-participacija je lahko tako konvencionalna kot nekonvencionalna.

Hindman (2009, 38–57) kot pomemben del e-demokracije opisuje tudi spletne strani in dostopnost informacij, ki pripomorejo k širjenju demokratizacije in boljši informiranosti. Hindman nasploh obravnava dostopnost do več virov informacij kot enega izmed večjih dosežkov pri vpeljavi interneta kot novega medija. V svoji raziskavi bom tako obravnaval tudi dostopnost informacij na spletnih straneh posameznih občin in časovno relevantnost informacij, ki so dostopne na spletnih straneh občin.

4.3.3 POLITIČNA PARTICIPACIJA V LOKALNEM OKOLJU

Kot piše Kos (2013, 103), je participacija lokalnega prebivalstva ključna za lokalno vladovanje, saj lahko prebivalci dejansko vplivajo na odločitve, ki vplivajo na njih in njihove sosede. Poggi (v Brezovšek in Kukovič 2013, 29) piše celo, da je lokalna samouprava temelj moderne demokracije.

Nekatere oblike politične participacije so predpisane za lokalno okolje in tudi prilagojene zanj. Glede na Brezovška (2009, 37) sta najpogostejši politični participaciji v lokalnem okolju lokalne volitve in občinski referendum.

Lokalne volitve

Lokalne volitve v Sloveniji potekajo vsaka 4 leta. Volilna pravica izhaja iz prebivališča v občini. Nazadnje so lokalne volitve potekale leta 2010, ko je po podatkih Državne volilne komisije volilo 48,81 % volilnih udeležencev (Brezovšek 2007, 37).

Glede na Zakon o lokalni samoupravi (2007, 12., 44. člen) sta predpisana dva načina neposredne politične participacije za odločanje o lokalnih zadevah, in sicer zbor občanov, lokalni referendum in ljudska iniciativa.

Lokalni referendum

V Sloveniji poznamo dve vrsti lokalnega referenduma, in sicer predhodnega (posvetovalnega) in naknadnega (obligatornega). Referendum lahko sproži 5 % volivcev v posamezni občini, odločitev pa mora na predlog župana sprejeti občinski svet. Zakon sicer onemogoča referendum o proračunu in občinskih taksah oz. davkih, v primeru teritorialnih sprememb občine pa zakon nalaga obvezen posvetovalni referendum. Sami lokalni referendumi so redki. Ob ustanavljanju novih občin jih je bilo leta 1994 razpisanih 300, leta 2002 pa samo 2 (Lavtar 2007, 26–28).

Ljudska iniciativa

Ljudska iniciativa se od ostalih neposrednih oblik demokracije razlikuje v tem, da državljanom ne omogoča odprave že sprejetih odločitev, temveč samo poda zahtevo za sprejem posamezne odločitve. Ljudsko iniciativo poznamo na državni in lokalni ravni. Na lokalni ravni je podobna lokalnemu referendumu, saj lahko občani predlagajo sprejem splošnega akta iz občinske pristojnosti (Lavtar 2007, 28–29).

Zbor občanov

Zbor občanov ima med neposrednimi oblikami demokracije v lokalnem okolju najdaljšo zgodovino. Z rastjo občin se je zbor občanov uporabljal vedno redkeje in je postajal tudi vedno bolj formaliziran. Zbor občanov lahko skliče župan na lastno pobudo ali na pobudo 5 % volivcev. Ožji del občine lahko skliče tudi zbor krajanov, ki pa nima pooblastil zbora občanov, ampak deluje kot nekakšen posvetovalni organ (Lavtar 2007, 29–30).

Ni podatkov, kolikokrat je zbor občanov uporabljan v slovenskih občinah, vendar pa naj bi bili zbori občanov pogostejši ob obravnavi prostorskih aktov, ker to vzpodbuja prostorska zakonodaja. Zbor občanov je po besedah Lavtarja značilen za manjše lokalne skupnosti, saj obstajajo zaradi samih značilnosti zbora občanov operativne prepreke, ki otežujejo njegovo organizacijo v večjih skupnostih (Lavtar 2007, 29–30).

Obstajajo tudi nekonvencionalne oblike politične participacije v lokalnem okolju.

Po mnenju Lavtarja (2007, 49) se nekonvencionalne oblike politične participacije pojavijo zaradi določene aktivnosti ali neaktivnosti lokalne oblasti, ki zadeva neposredne interese lokalnega prebivalstva.

Brezovšek (2009, 37) predstavi tabelo z rezultati, v kolikšni meri prebivalci občin sodelujejo pri odločanju.

Tabela 4.1: Ali nam lahko zaupate, ali ste že kdaj sodelovali pri odločanju v vaši občini na katerega od spodaj navedenih načinov?

	DA	NE	B.O.
a) glasovanje na lokalnih volitvah	84,1	15,7	0,2
b) z dopisom na občino	11,2	88,6	0,3
c) s pogovorom z občinskimi svetniki	17,3	82,4	0,3
d) s pogovorom z županom	19,2	80,6	0,2
e) s podpisom peticije	15,0	84,6	0,4
f) z udeležbo na zboru občanov	27,0	72,8	0,2
g) z glasovanjem na občinskem referendumu	53,4	46,3	0,3
h) z udeležbo na demonstracijah, protestih, stavkah	3,8	96,1	0,2
i) z objavo v lokalnih medijih	3,9	95,8	0,3

Vir: Brezovšek 2009, 37.

Iz zgornje tabele tako lahko vidimo, da še vedno prevladujejo oblike konvencionalne politične participacije. Med možnimi odgovori sicer ni oblik internetne politične participacije, vendar pa lahko nekatere izmed naštetih oblik potekajo preko orodij internetne politične participacije.

Dopis na občino lahko tako vložimo preko socialnega omrežja (če je občina na njem aktivna) ali preko elektronske pošte, z županom ali občinskim svetnikom lahko vstopimo v pogovor tudi preko e-pošte, če je ta dostopna.

V svoji raziskavi se bom tako osredotočil na prisotnost občin na socialnih omrežjih in dostopnost elektronskih naslovov občinskih svetnikov in župana.

4.3.4. ORODJA E-DEMOKRACIJE V LOKALNEM OKOLJU

Lukšič je leta 2005 raziskoval prisotnost e-orodij v lokalnem okolju. Po njegovem mnenju (Lukšič 2005, 231) lokalna politika ne sodi v skupino z najbolj razvito e-demokracijo. Ugotavlja, da s strani politikov na lokalni ravni ni niti zanimanja za uveljavljanje dvostranske komunikacije.

Lukšič (2009, 231–237) je opravil tudi raziskavo o razvitosti e-demokracije. Za leto 2004 ugotavlja naslednje stanje:

- »od 193 slovenskih občin jih je bilo brez spletnih strani 67, kar pomeni, da ima 126 občin e-dostop;
- od 111 občin s spletno stranjo jih je le 24 uporablja e-posvetovanje oz. e-ankete in le 19 forume«.

Raziskava datira v leto 2004, kar pomeni, da nekatere ugotovitve, ki iz nje izhajajo, trenutno niso več relevantne. Prav tako Lukšič ni preučeval same razvitosti e-orodij, temveč zgolj njihovo prisotnost.

5 ANALIZA

Analiza se je začela z določitvijo orodij e-politične participacije, ki sem jih imel namen analizirati, kriterijev za ocenjevanje njihove razvitosti in z določitvijo lestvice rangiranja občin glede na razvitost e-orodij.

V drugi fazi sta bili izvedeni analiza in določitev korelacije med posameznimi elementi analize.

Tretja faza analize je analiza rezultatov in preverjanje hipoteze.

5.1. ELEMENTI ANALIZE ORODIJ E-POLITIČNE PARTICIPACIJE

5.1.1 OBČINE

Analiza je bila narejena v Savinjski statistični regiji, ki glede na Statistični urad Republike Slovenije obsega naslednje občine:

Občina Bistrica ob Sotli, Občina Braslovče, Mestna občina Celje, Občina Dobje, Občina Dobrna, Občina Gornji Grad, Občina Kozje, Občina Laško, Občina Ljubno, Občina Luče, Občina Mozirje, Občina Nazarje, Občina Podčetrtek, Občina Polzela, Občina Prebold, Občina Radeče, Občina Rečica ob Savinji, Občina Rogaška Slatina, Občina Rogatec, Občina Slovenske Konjice, Občina Solčava, Občina Šentjur, Občina Šmarje pri Jelšah, Občina Šmartno ob Paki, Občina Šoštanj, Občina Štore, Občina Tabor, Mestna občina Velenje, Občina Vitanje, Občina Vojnik, Občina Vranksko, Občina Zreče, Občina Žalec.

Občine, kje je potekala analiza, so bile rangirane po dveh kriterijih. Prvi kriterij je bil tip občine (mestna/nemestna), drugi pa velikost občine.

Tip občine

Delitev občin na mestno in nemestno izhaja iz Zakona o lokalni samoupravi (2007, 16. člen). Delitev občin na mestne in nemestne torej izhaja že iz zakona. V Savinjski statistični regiji sta mestni občini naslednji: Mestna občina Velenje in Mestna občina Celje. Relevantnost tovrstnega raziskovanja opisujeta Milbreth in Goel (v Della Porta 2003, 67), ki v svoji raziskavi ugotavljata, da prebivalci mest politično participirajo v večji meri kot prebivalci podeželja. Med mestnima občinama in nemestnimi občinami bi lahko torej nastala razlika v rezultatih.

Velikost občin

Za rangiranje občin po velikosti sem uporabil isto klasifikacijo kot Haček in Bačlija (2009, 92), ki velikost občine določata na podlagi števila prebivalcev.

Tabela 5.1: Klasifikacija velikosti občin

Število prebivalcev	Klasifikacija občine
do 2.000 prebivalcev	zelo majhna občina
od 2.001 do 5.000 prebivalcev	majhna občina
od 5.001 do 10.000 prebivalcev	srednja občina
od 10.001 do 20.000 prebivalcev	velika občina
nad 20.000 prebivalcev	zelo velika občina

Vir: prirejeno po Haček in Bačlija (2009, 92).

Relevantnost te klasifikacije izhaja iz Brezovška (2005, 76), ki ugotavlja, da je stopnja demokracije v manjših občinah zaradi tesnejšega stika med državljani in oblastjo večja. Relevantnost te klasifikacije izhaja tudi iz Zakona o financiranju občin (2006, 14. člen), ki določa,

da se glavarina (kot del prihodka občine) računa tudi glede na število prebivalcev, kar pomeni, da večje število prebivalcev večinoma pomeni tudi večji proračun občine.

5.1.2 ORODJA ELEKTRONSKE POLITIČNE PARTICIPACIJE

V analizi sekundarnih virov nisem zasledil nobene primerljive analize. Lukšič (2005, 233–236) je preverjal samo, ali imajo občine spletno stran. Zato sem v analizi sam določil njene elemente in njihovo klasifikacijo, pri čemer sem uporabljal induktivno pot oblikovanja teorije (Toš in Hafner Fink 1997, 17–18), glede na katero sem svojo analizo gradil iz izkustvenih podatkov.

Glede na podatke, pridobljene iz teoretičnega dela diplomske naloge, sem raziskoval naslednja orodja elektronske participacije:

- vir informacij (ali ima spletna stran posodobljene informacije);
- socialna omrežja (prisotnost občine na socialnih omrežjih (Facebook));
- e-dostop (ali občina omogoča elektronski dostop do župana in članov občinskega sveta).

Informacije

Hindman (2009, 2–3) kot velik napredek pri e-participaciji omeni ravno dostopnost informacij v obeh smereh. Prek spletnih strani državljani tako lažje pridejo do informacij, ki so bistvenega pomena za nadaljnjo politično participacijo, hkrati pa oblast lažje ugotavlja mnenje državljanov. Na samih straneh, kjer je ena spletna stran predstavljala študijo primera, sem ugotavljal časovno posodobljenost informacij na spletni strani. Kot ugotavlja Norris (2002, 207–211), je prednost spleta ravno časovna relevantnost informacij.

Tako sem na posamezni spletni strani ocenil časovno relevantnost informacij na podlagi vnaprej določenih kriterijev, kar mi je omogočilo oblikovanje ordinalne lestvice.

Klasifikacije so naslednje: slabo razvita, razvita in dobro razvita. Slabo razvita pomeni, da občina informacij in novic na spletni strani ne osvežuje in so te časovno nerelevantne; razvita, da občina skrbi za posodabljanje novic, in dobro razvita, da občina zelo dobro skrbi za posodabljanje informacij in novic, kar izboljša njihovo časovno relevantnost. V nabor sem štel samo informacije, ki se tičejo javnih politik.

Tabela 5.2: Klasifikacija razvitosti spletnih strani

Kriteriji	Klasifikacija
informacij ali novic ni objavljenih na spletni strani ali pa so stare 31 dni ali več	slabo razvita
v zadnjih 30 dneh je občina na spletni strani objavila vsaj eno novico ali informacijo	razvita
občina je v zadnjih v zadnjih 30 dneh objavila vsaj dve novici v razmiku 15 dni	dobro razvita

Socialna omrežja

Po mnenju Wellmana in ostalih (2001, 446–448) se politična participacija seli na splet, saj ljudje, ki so politično aktivni v »realnem življenju«, nadaljujejo politično participacijo tudi na spletu. Podobno ugotavljajo Huberman in ostali (2008, 1–3), ki ugotavljajo, da se socialne strukture iz življenja prenašajo v spletna socialna omrežja skupaj s politično participacijo. Socialna omrežja postajajo torej podaljšek realnega življenja, na njih pa so se začele pojavljati tudi politične skupine in institucije.

Namen moje analize bo ugotoviti, koliko temu trendu sledijo slovenske občine. Za primer bom vzel spletno socialno omrežje Facebook. Vnaprej bom določil kriterije za klasifikacijo razvitosti uporabe e-orodij politične participacije, ki bodo služili izdelavi ordinalne lestvice. Kriteriji bodo temeljili na tem, ali občina sploh ima profil na socialnem omrežju in ali uporablja profil (ali ima na socialnem omrežju objave in koliko jih je).

Klasifikacije bodo naslednje: slabo razvita, razvita do dobro razvita. Slabo razvita pomeni, da občina socialnega omrežja ne uporablja; razvita, da občina socialno omrežje uporablja; dobro razvita pa, da občina spletno omrežje zelo redno uporablja za komuniciranje z občani.

Tabela 5.3: Klasifikacija razvitosti uporabe socialnega omrežja

Kriteriji	Klasifikacija
občina nima profila na socialnem omrežju ali ga ima, vendar ga ne uporablja (zadnja objava več kot 90 dni nazaj)	slabo razvita
občina ima profil in ga redno uporablja (vsaj ena objava v razmiku 30 dni v zadnjih 90 dneh)	razvita
občina ima profil in ga zelo redno uporablja (vsaj ena objava v razmiku 15 dni v zadnjih 30 dneh)	dobro razvita

Vir: Lastna analiza.

E-dostop

Astrom in Gronlund (2012, 75–77) ugotavljata, da je posebej v lokalnem političnem okolju pomemben stik med lokalno vlado, predstavniškim organom in upravnim aparatom ter da je spletno komuniciranje med državljani in oblastjo preko spleta »zadnja moda«.

Analiziral sem možnosti e-dostopa kot orodja e-politične participacije občanov do njihovega predstavniškega organa, občinskega oz. mestnega sveta oz. do informacij o občinskem svetu.

Za potrebe analize sem vnaprej pripravil kriterije klasifikacije ocene razvitosti orodja e-demokracije, ki bo kasneje uporabljena za razvrstitev v ordinalno lestvico. Klasifikacija bo naslednja: slabo razvita, razvita in dobro razvita, pri čemer bo pomenilo, da slabo razvita občina ne nudi stika in informacij o članih občinskega sveta; razvita občina nudi informacije o občinskih svetnikih, ne pa tudi e-dostopa do njih; dobro razvita občina pa nudi informacije in e-dostop do članov občinskega sveta.

Tabela 2.4: Klasifikacija razvitosti e-dostopa

Kriteriji	Klasifikacija
na spletni strani občine ni objavljenega seznama članov občinskega sveta ali pa seznam je objavljen, vendar je samo poimenski	slabo razvita
na spletni strani občine je objavljen seznam članov občinskega sveta, ki nudi tudi opis ali dodatne informacije o članih	razvita
na spletni strani občine je objavljen seznam članov občinskega sveta, ki nudi tako opis ali dodatne informacije o članih kot tudi elektronsko pošto posameznega člana	dobro razvita

Vir: Lastna naliza.

5.2 ANALIZA

5.2.1 ANALIZA RAZVITOSTI ORODIJ E-POLITIČNE PARTICIPACIJE

V nadaljevanju sem obdelal vsako posamezno občino, pregledal vse elemente, ki sem si jih zastavil predhodno, in jih tudi ustrezno klasificiral po predhodno zastavljenih standardih. Za lažjo kasnejšo statistično analizo sem klasifikacije tudi oštevilčil.

Tabela 5.5: Številčne označbe klasifikacij

Klasifikacija	Številčna označba
slabo razvito	0
razvito	1
dobro razvito	2

Vir: Lastna analiza.

Občina Bistrica ob Sotli

Tabela 5.6: Občina Bistrica ob Sotli

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	dobro razvita (2)

Vir: Lastna analiza.

Občina Braslovče

Tabela 5.7: Občina Braslovče

Element	Klasifikacija
Velikost občine	srednja občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Mestna občina Celje

Tabela 5.8: Mestna občina Celje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	dobro razvita (2)

Vir: Lastna analiza.

Občina Dobje

Tabela 5.9: Občina Dobje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo majhna občina
Informacije	slabo razvita (0)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Dobrna

Tabela 5.10: Občina Dobrna

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Gornji Grad

Tabela 5.11: Občina Gornji Grad

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Kozje

Tabela 5.12: Občina Kozje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Laško

Tabela 5.13: Občina Laško

Element	Klasifikacija
Velikost občine	velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Ljubno

Tabela 5.14: Občina Ljubno

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Luče

Tabela 5.15: Občina Luče

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	slabo razvita (0)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Mozirje

Tabela 5.16: Občina Mozirje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Nazarje

Tabela 5.173: Občina Nazarje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	razvita (1)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Podčetrtek

Tabela 5.18: Občina Podčetrtek

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	slabo razvita (0)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Polzela

Tabela 5.19: Občina Polzela

Element	Klasifikacija
Velikost občine	srednja občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	razvita (1)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Prebold

Tabela 5.20: Občina Prebold

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	razvita (1)
E-dostop	dobro razvita (2)

Vir: Lastna analiza.

Občina Radeče

Tabela 5.21: Občina Radeče

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Rečica ob Savinji

Tabela 5.22: Občina Rečica ob Savinji

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	razvita (1)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Rogaška Slatina

Tabela 5.23: Občina Rogaška Slatina

Element	Klasifikacija
Velikost občine	velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Rogatec

Tabela 5.24: Občina Rogatec

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	razvita (1)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Slovenske Konjice

Tabela 5.25: Občina Slovenske Konjice

Element	Klasifikacija
Velikost občine	velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Solčava

Tabela 5.26: Občina Solčava

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Šentjur

Tabela 5.27: Občina Šentjur

Element	Klasifikacija
Velikost občine	velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	dobro razvita (2)

Vir: Lastna analiza.

Občina Šmarje pri Jelšah

Tabela 5.28: Občina Šmarje pri Jelšah

Element	Klasifikacija
Velikost občine	velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Šmartno pri Paki

Tabela 5.29: Občina Šmartno pri Paki

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Šoštanj

Tabela 5.30: Občina Šoštanj

Element	Klasifikacija
Velikost občine	srednja občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Štore

Tabela 5.31: Občina Štore

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Tabor

Tabela 5.32: Občina Tabor

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	razvita (1)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Mestna občina Velenje

Tabela 5.33: Mestna občina Velenje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Vitanje

Tabela 5.34: Občina Vitanje

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	slabo razvita (0)
Socialna omrežja	slabo razvita (0)
E-dostop	dobro razvita (2)

Vir: Lastna analiza.

Občina Vojnik

Tabela 5.35: Občina Vojnik

Element	Klasifikacija
Velikost občine	srednja občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Vransko

Tabela 5.36: Občina Vransko

Element	Klasifikacija
Velikost občine	majhna občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	slabo razvita (0)

Vir: Lastna analiza.

Občina Zreče

Tabela 5.37: Občina Zreče

Element	Klasifikacija
Velikost občine	srednja občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

Občina Žalec

Tabela 5.38: Občina Žalec

Element	Klasifikacija
Velikost občine	zelo velika občina
Informacije	dobro razvita (2)
Socialna omrežja	dobro razvita (2)
E-dostop	razvita (1)

Vir: Lastna analiza.

5.2.3 REZULTATI ANALIZE

Zgoraj pridobljene podatke sem pregledal, analiziral posamezne elemente in ugotovil njihovo korelacijo za nadaljnjo interpretacijo in preverjanje hipoteze.

5.2.3.1 VELIKOST OBČIN

V Savinjski statistični regiji se nahaja 33 občin. Glede na predhodno izbrano klasifikacijo bom v tabeli prikazal, kakšna je velikost občin v Savinski statistični regiji.

Tabela 5.39: Analiza velikosti občin

Klasifikacija	Število občin
zelo majhna občina	3
majhna občina	17
srednja občina	5
velika občina	5
zelo velika občina	3

Vir: Lastna analiza.

Kot kaže zgornja tabela, največji del predstavljajo majhne občine, to so občine, ki imajo od 2.001 do 5.000 prebivalcev.

5.2.3.2 VIR INFORMACIJ

V naslednji tabeli bom predstavil povprečno vrednost točk, ki so jih občine dosegle v posamezni kategoriji. Vrednost lahko znaša od 0 do 2.

Tabela 5.40: Razvitost spletnih strani

Velikost občine	Povprečna vrednost
zelo majhna občina	0,67
majhna občina	0,94
srednja občina	1,6
velika občina	2
zelo velika občina	2

Vir: Lastna analiza.

V povprečni vrednosti je vidno naraščanje povprečne vrednosti ocene za razvitost posameznega orodja e-participacije.

5.2.3.3 SOCIALNO OMREŽJE

V naslednji tabeli bom predstavil povprečno vrednost točk, ki so jih občine dosegle v posamezni kategoriji. Vrednost lahko v posamezni občini znaša od 0 do 2..

Tabela 5.41: Razvitost uporabe socialnih omrežij

Velikost občine	Povprečna vrednost
zelo majhna občina	0
majhna občina	0,47
srednja občina	1
velika občina	1,2
zelo velika občina	2

Vir: Lastna analiza.

Tudi v zgornji tabeli vidimo višanje povprečne vrednosti skupaj z višanjem velikosti občine.

5.2.3.4 E-DOSTOP

V naslednji tabeli bom predstavil povprečno vrednost točk, ki so jih občine dosegle v posamezni kategoriji. Vrednost lahko v posamezni občini znaša od 0 do 2..

Tabela 5.42: Razvitost uporabe e-dostopa

Velikost občine	Povprečna vrednost
Zelo majhna občina	0,67
Majhna občina	0,53
Srednja občina	0,8

Velika občina	0,8
Zelo velika občina	1,33

Vir: Lastna analiza.

Glede na prvo in zadnjo povprečno vrednost glede na velikost občine opazimo razliko, vendar posebej med prvimi štirimi kategorijami velikosti občine ni posebnih razlik.

5.2.3.5 SKUPNA RAZVITOST ORODIJ

V zadnji tabeli bom izračunal povprečno vrednost seštevka razvitosti orodij e-demokracije glede na velikost občine, ki lahko glede na posamezno občino znaša od 0 do 6.

Tabela 5.43: Povprečna vrednost seštevka razvitosti e-orodij

Velikost občine	Povprečna vrednost
zelo majhna občina	1,33
majhna občina	1,94
srednja občina	3,40
velika občina	4
zelo velika občina	5,34

Vir: Lastna analiza.

5.3. INTERPRETACIJA REZULTATOV ANALIZE

Na podlagi rezultatov zgornje analize bom preveril veljavnost svoje hipoteze, ki se glasi: Občine, ki spadajo v skupino občin z večjim številom prebivalcev, imajo bolj razvita orodja internetne politične participacije.

Če si sprva pogledamo rezultate tabele 40, ki prikazuje razvitost spletnih strani za ponujanje relevantnih informacij, lahko opazimo, da se povprečne vrednosti razlikujejo od vrednosti 0,67 za zelo majhne občine do vrednosti 2 za zelo velike občine.

Tudi med samo analizo so se opazile velike razlike med dostopnostjo informacij na spletnih straneh.

Povprečna vrednost je za velike in zelo veliko občine maksimalna, se pravi vrednost 2. Med samo analizo se je sicer dalo opaziti razliko med spletnimi stranmi velikih in zelo velikih občin.

Tabela 41 prikazuje največje razlike med kategorijami občin in obsega oba ekstrema; od minimalne povprečne vrednosti 0 do maksimalne povprečne vrednosti 2. Tudi med samo analizo se je ravno v pri tem elementu analize dalo opaziti tudi največje razlike.

Tabela 42 prikazuje razvitost e-dostopa do občinskih svetnikov. V tej kategoriji je bila opažena najmanjša razlika med občinami. Med kategorijama zelo majhna in zelo velika občina je razlika v povprečni vrednosti 0,66.

Povprečna vrednost iz kategorije zelo majhna občina celo pade, ko se premaknemo v kategorijo majhna občina, kar lahko zaradi velikosti vzorca sicer pripišemo standardni napaki.

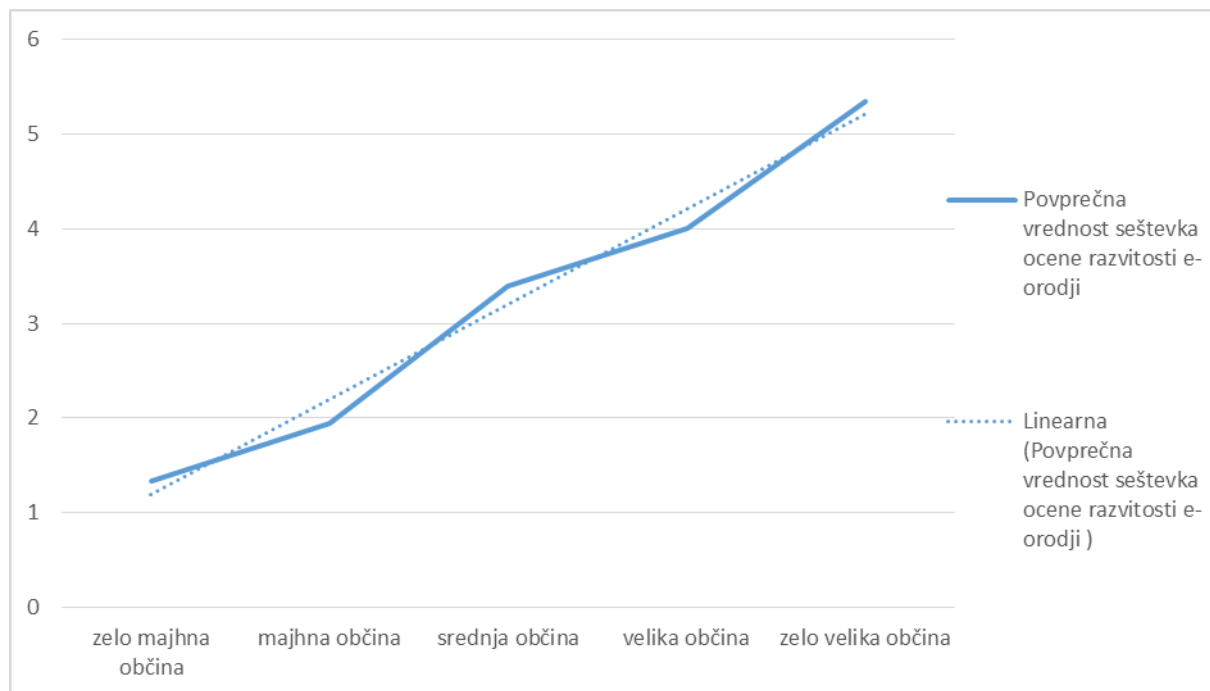
Vendar se je med samo analizo ravno pri tej kategoriji opazilo najmanjše razlike med občinami, ravno tako kot kažejo razlike v povprečni vrednosti.

Tabela 43 prikazuje povprečno vrednost seštevka ocene razvitosti e-orodij politične participacije. V tej tabeli nobena izmed kategorij ne dosega ekstremnih vrednosti. V grafikonu

5.1 je viden grafičen prikaz povprečnih vrednosti. Če si ogledamo linearno črto seštevka povprečnih vrednosti, lahko opazimo konstantno naraščanje glede na kategorije občin.

Rezultati ankete tako potrjujejo mojo hipotezo, da imajo občine z večjim številom prebivalcev boljše razvita orodja za internetno politično participacijo.

Grafikon 5.1: Povprečna vrednost seštevka ocene razvitosti e-orodij

5.4 UGOTOVITVE

Na začetku poglavja sem sprva določil vzorec, na katerem sem opravil raziskavo. To je Savinjska statistična regija, ki obsega 33 občin.

V drugem delu sem nato določil orodja, ki jih bom ocenjeval. Pri tem sem določil orodja, ki obsegajo čim širši spekter politične participacije: od informiranosti o javnih politikah in dostopa do političnih predstavnikov do politične participacije v socialnih omrežjih. Razvil sem klasifikacijo za oceno teh orodij in ocene za klasifikacije.

V tretjem delu je sledila sama analiza. Za vsako občino sem določil, v katero kategorijo velikosti spada, ter glede na prej zastavljene kriterije ocenil razvitost njenih e-orodij.

V četrtem delu je sledila sama analiza rezultatov, kjer sem tudi izračunal posamezne povprečne vrednosti.

V petem delu pa je sledila interpretacija rezultatov analize, ki je pokazala, da lahko potrdim, da je razvitost orodij e-politične participacije v korelaciji z velikostjo občine. Večje občine so imele v vseh treh merjenih orodjih boljšo oceno razvitosti kot manjše občine.

6 ZAKLJUČEK

Z razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki se zadnjih 25 let nenehno razvija, je posledično prišlo do sprememb tudi v družbenih in političnih odnosih. Posamezni aspekti medčloveških odnosov se postopoma selijo na svetovni splet. To velja tudi za politično participacijo. Elektronska politična participacija tako aktivira tudi osebe, ki jih konvencionalna politična participacija ne pritegne, omogoča boljše informiranje, sodelovanje v *policy* procesih in komuniciranje s političnimi predstavniki. Problem, ki se pojavlja kot posledica hitrega razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologij, je, da politične institucije niso zmožne držati tempa z njegovim razvojem. Tako se pojavlja nenehno vprašanje razvoja orodij, ki so sestavni del e-demokracije.

Občine, ki so se razvile iz naravnih lokalnih skupnosti, so zmeraj omogočale najbolj realen stik z državljani, saj so imeli občani z občinskimi političnimi funkcionarji in *policy* procesi tudi največ stika. Razvoj orodij e-demokracije v lokalnem okolju je tako bistvenega pomena, da lahko občine in njihovi deli še naprej ohranjajo stik z občani, jim nudijo dodatne informacije in jih vpeljujejo v *policy* procese.

V svoji analizi sem tako med samimi občinami opazil velike razlike. Sicer sem za razliko od Lukšičeve raziskave ugotovil, da imajo vse občine spletno stran, vendar obstajajo velike razlike v razvitosti spletnih strani kot orodja, ki omogoča e-demokracijo. Tudi sama statistična analiza je potrdila, da imajo večje občine bolj razvite spletne strani. Posebej sta izstopali spletni strani obeh mestnih občin, ki sta bili do uporabnikov najbolj prijazni, ponujali najbolj relevantne informacije in nudili tudi največ možnosti pri omogočanju e-stika občanov s samimi organi občine in občinsko upravo.

Da so večje občine boljše pri razvitosti e-orodij, se je pokazalo tudi v nadaljnjih dveh preučevanih kategorijah in pri skupni oceni razvitosti e-orodij.

Za ugotovitev vzrokov za dejansko stanje bi bila potrebna nadaljnja analiza. Iz teorije sicer izhajata dve možni razlagi.

Prva razlaga je, da je zaradi večje razvitosti demokracije znotraj manjših skupnosti manj razlogov za uporabo e-demokracije (Brezovšek 2005, 76).

Druga možna razlaga je v velikosti proračuna, saj imajo večje občine glede na Zakon o financiranju občin tudi večji proračun, kar jim omogoča več sredstev za razvijanje e-orodij (Lukšič 2005, 232),

Za boljše razumevanje razvoja orodij e-demokracije in njenih zakonitosti v lokalnem okolju bi morali tovrstno raziskavo še razširiti. Treba bi jo bilo opraviti na vseh občinah v Sloveniji in vanjo vključiti še dodatne elemente: proračun občine in delež proračuna občine, namenjen za splet, indeks lokalne demokracije, dodatna e-orodja (e-anketa, e-peticija, e-forum, e-konzultacija, e-volitve, e-referendum (Lukšič 2005, 233–236)), število uporabnikov in demografske značilnosti uporabnikov.

Če upoštevamo vpliv in možnosti, ki nam jih nudi e-demokracija, ter hkrati njene pasti, je naloga politične znanosti, da e-demokracijo in njene dele raziskuje vsaj tako hitro, kot se razvija informacijsko-komunikacijska tehnologija, ki je predpostavka e-demokracije.

Naloga oblasti pa sta razvoj in vpeljava dodatnih orodij e-demokracije, kar bi lahko povečalo demokratičnost odločanja, boljšo vpeljavo državljanov in občanov v *policy* procese ter boljši nadzor nad delovanjem institucij.

7 LITERATURA

- 1) Astrom, Joachim in Ake Gronlund. 2012. Online Consultations in Local Government: What works, when and why? V *Connecting Democracy*, ur. Stephen Coleman in Peter. M. Shane, 75–96. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.
- 2) Birch, Anthony H. 2007. *The Concepts and theories of modern democracy*. New York: Routledge.
- 3) Brezovšek, Marjan. 2005. Velikost in naloge občin v Sloveniji. V *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 68–85. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 4) --- 2009. Lokalna demokracija in politična participacija. V *Lokalna demokracija III*, ur. Miro Haček, 25–49. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 5) ---, Miro Haček in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 6) Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.
- 7) Haček, Miro. 2005. Zgodovinski kontekst nastajanja občin na Slovenskem. V *Lokalna demokracija II. Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 43–67. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- 8) --- in Irena Bačlija. 2009. Koalicijsko povezovanje v slovenskih občinah: Mandata 1998-2002 in 2002-2006. V *Lokalna demokracija III: Ob petnajsti obletnici ponovne uvedbe lokalne samouprave v Republiki Sloveniji*, ur. Miro Haček, 83–105. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 9) Hindman, Matthew. 2009. *The Myth of Digital Democracy*. Princeton: Princeton University Press.
- 10) Huberman, Bernardo A., Daniel M. Romero in Fang Wu. 2008. *Social networks that mather: Twitter under microscope*. Thaca: Cornell University.
- 11) Kos, Domen. 2013. Lokalno vladovanje v Sloveniji: indeks lokalnega vladovanja. V *Koncept in prakse lokalnega vladovanja*, ur. Irena Bačlija, 97–120. Ljubljana: Friedrich Ebert Stiftung in Fakulteta za družbene vede.
- 12) Kustec Lipicer, Simona. 2009. *Vrednotenje javnih politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 13) Lavtar, Roman. 2007. *Sodelovanje prebivalcev v slovenskih občinah*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
- 14) Lukšič, Andrej. 2005. Elektronska demokracija na lokalni ravni v Sloveniji - Poskus konceptualizacije. V *Lokalna demokracija III. Uresničevanje lokalne Samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 229–250. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- 15) Mossberger, Karen, Caroline J. Tolber in Ramona S. McNeal. 2008. *Digital Citizenship. The internet, society and participation*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.
- 16) Norris, Pippa. 2002. *Democratic Phoenix; Reinventing Political Activism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 17) Rose, Jeremy, Åke Grönlund in Kim Viborg Andersen. 2007. Introduction. V *Understanding eParticipation - Contemporary PhD eParticipation research in Europe*, ur. Anders Avdic, Karin Hedström, Jeremy Rose in Åke Grönlund, 1–16. Örebro: Örebro University Library. Dostopno prek: http://www.robert.krimmer.at/static/rkrimmer/files/demo-net_book.pdf (12. avgust 2014).
- 18) Statistični urad RS. 2014. *Slovenske občine v številkah*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/?leto=2014> (7. avgust 2014).
- 19) Šmidovnik, Janez. 1994. Občina - temeljna samoupravna skupnost. *Teorija in praksa* 31 (1–2): 14–23.
- 20) Telekom. 2014. *Družbena omrežja in število njihovih uporabnikov*. Dostopno prek: <http://tehnik.telekom.si/kolumne/druzbena-omrezja-in-stevilo-njihovih-uporabnikov> (29. 7. 2014).
- 21) Toš, Niko in Mitja Hafner-Fink. 1997. *Metode družboslovnega raziskovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- 22) Trechsel, Alexander H., Raphael Kies, Fernando Mendez in Philippe C. Schmitter. 2003. *Evaluation of the Use of New Technologies in Order to Facilitate Democracy in Europe*. Strasbourg: European Parliament. Dostopno prek: http://www.erepresentative.org/docs/6_Main_Report_eDemocracy-inEurope-2004.pdf (12. avgust 2014).
- 23) Wellman, Barry, Anabel Quan Haase, James Witte in Keith Hampton. 2001. Does the Internet Increase, Decrease, or Supplement Social Capital? Social Networks, Participation, and Community Commitment. *American Behavioral Scientist* 45 (3): 436–455.
- 24) Williams, Christine B. in Girish J. Gulati. 2007. *Social Networks and Political campaigns: Facebook and the 2006 Midterm elections*. Chicago: American Political Science Association.
- 25) *Zakon o financiranju občin (ZFO-1)*. 2006. Ur. l. RS 123/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76729> (16. avgust 2014).
- 26) *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2)*. 2007. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82670> (6. avgust 2014).